

نقدی بر کتاب:

تاریخچه و تحلیل روزنامه‌های آذربایجان ۱۲۳۰-۱۳۸۰

مهدی جعفری خانقاه

○ تاریخچه و تحلیل روزنامه‌های آذربایجان ۱۲۳۰-۱۳۸۰

○ دکتر موسی مجیدی

○ کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

○ تهران، ۱۵۰۰ نسخه (۱۳۸۲)

چکیده:

یکی از ثمرات نقد نویسی این است که مخاطبان را با نقاط ضعف و قوت کتاب آشنا می‌سازد و از سوی دیگر قدرت شکوفایی و رشد نویسنده کتاب را در آثار بعدی‌اش دوچندان می‌گرداند. همچنین زوایای مبهم و تاریک را فراروی نویسنده قرار می‌دهد تا بدان روشنی بخشد. مطبوعات به مثابه چراغ روشنگری است که زوایای آشکار و نهان جوامع را در آینهٔ زمان منعکس می‌سازد و ما را با رویدادها، حوادث و احوالات روزگاران گذشته بیش از پیش آشنا می‌سازد. بنابراین با مراجعه به مطبوعات می‌توان حوادث ناگفته بسیاری را به صحنهٔ ظهور کشاند.

آذربایجان در طول سالیان دراز مرکز مبارزات سیاسی، اجتماعی و یکی از کانون‌های ترویج و اشاعهٔ اندیشه‌های سیاسی، آزادیخواهی و عدالت‌طلبی در دوره‌های مختلف تاریخی بوده است. از این رو بررسی این دوره از تاریخ کشورمان با بهره‌گیری از مطبوعات، زوایای تاریک این دوره را برای محققان و پژوهشگران بیش از گذشته روشن‌تر می‌سازد و این امر میسر نمی‌شود مگر با چاپ و انتشار منابع غنی در حوزه تاریخ مطبوعات.

اخیراً کتابی از سوی کتابخانه ملی منتشر شده است تحت‌عنوان تاریخچه و تحلیل روزنامه‌های آذربایجان. این کتاب پایان‌نامهٔ دکترای آقای موسی مجیدی است. به گفتهٔ مؤلف، کتاب روزنامه و روزنامه‌نگاری را «در محدودهٔ آذربایجان ایران و خارج از ایران» در فاصلهٔ سال‌های ۱۲۳۰ تا ۱۳۸۰ خورشیدی بررسی می‌کند و مشتمل بر چهار بخش است:

بخش نخست

مقدمه، پیشینه و تعریف پژوهش، تعریف عملیاتی اجزای پژوهش، هدف و روش پژوهش، جامعه مورد مطالعه، شیوه‌ها و ابزارگردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل یافته‌ها و چند نکته درباره پژوهش.

بخش دوم

ارائه شناسنامه توصیفی نشریات آذربایجانی. در این قسمت طبق حروف الفبا به معرفی ۳۰۹ عنوان نشریه پرداخته شده است.

بخش سوم

تعریف روزنامه، تاریخچه پیدایش روزنامه در جهان و ایران، بررسی توصیفی و تحلیلی دوره‌های تاریخی روزنامه‌های آذربایجان که عبارتند از:

دوره اول از ۱۳۳۰ تا ۱۲۸۵ ش / دوره دوم از ۱۲۸۵ تا ۱۳۰۰ ش / دوره سوم از ۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰ ش / دوره چهارم از ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲ ش / دوره پنجم از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷ ش / دوره ششم از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۱ ش / دوره هفتم از ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۶ ش / دوره هشتم از ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ ش و بررسی آماری روزنامه‌های آذربایجان به تفکیک محل چاپ، زبان، دوره انتشار، مکان انتشار، فاصله انتشار، گرایش نشریات و در پایان نتیجه‌گیری.

بخش چهارم

ارائه نمایه روزنامه‌ها، فهرست نام‌ها و مآخذ و پیوست جدول روزنامه‌های بی‌نشان و کم‌نشان و تصویر لوگوی تعدادی از نشریات آذربایجانی. در قسمت جدول روزنامه‌های بی‌نشان و کم‌نشان باید اشاره داشت که ۸۸ عنوان نشریه معرفی شده که جز نام، محل و تاریخ انتشار آنها نشانی در دست نیست. البته نویسنده کتاب آورده است که این فهرست طبق حروف الفبا تنظیم شده و به معرفی ۸۷ عنوان نشریه پرداخته است. در صورتی که

عناوین نشریات بالغ بر ۸۸ عنوان است و همچنین در معرفی نشریات ترتیب حروف الفبایی رعایت نشده است. پیش از آغاز بخش نخست کتاب، پیشگفتار ناشر و استانداری آذربایجان شرقی و سیاست‌گذاری مؤلف آمده است. در مقدمه کتاب در بخش تعریف پژوهش، چنین می‌خوانیم:

«در این بررسی همه روزنامه‌های به زبان فارسی و ترکی آذربایجانی و دیگر زبان‌ها که از آغاز ورود چاپخانه به آذربایجان و ایران به صورت انواع چاپ در شکل رسمی و استاندارد و قابل قبول از نظر معیارهای موجود، در محدوده آذربایجان ایران و یا در خارج از ایران از سوی آذربایجانی‌ها، برای آذربایجانیان و ایرانیان چاپ شده‌اند، مورد بررسی قرار گرفته‌اند...» طبق تعریف فوق می‌بایست با مراجعه به متن کتاب، نشانی از تمامی نشریات آذربایجانی پیدا کرد. اما چنین نیست. هرچند نویسنده در بخش‌های مختلف کتاب کوشیده است به خواننده بقبولاند که تمامی روزنامه‌های آذربایجان را در این مجموعه گردآورده است.

بهتر بود که مؤلف محترم، به جای عبارت «همه روزنامه‌های آذربایجان» قید می‌کرد «بخشی از نشریات آذربایجان» تا مخاطب دچار سوءتفاهم نشود. دیگر آن که بخشی از نشریات ذکر شده در این کتاب، به لحاظ جغرافیایی در محدوده آذربایجان قرار نمی‌گیرند (مانند نشریات شهرهای تهران، آستارا، برلین، قاهره و...) این گونه نشریات صرفاً به دلیل زبان ترکی و یا آذری بودن دست‌اندرکاران آنها مورد توجه قرار گرفته‌اند.

اگر نویسنده کتاب، محدوده جغرافیایی را مبنای کار خود قرار داده پس می‌بایست عنوان کتاب خود را از روزنامه‌های آذربایجان به «روزنامه‌های آذربایجانی» تغییر می‌داد. و در آن تمامی روزنامه‌های آذربایجانی را که توسط آذربایجانی‌ها و ایرانیان منتشر شده

است را معرفی می‌نمود در غیراین صورت مخاطب دچار این اشتباه نمی‌شد که تمامی روزنامه‌های آذربایجانی خارج از ایران در این فهرست گردآوری شده است. زیرا با مراجعه به متن کتاب، مشاهده می‌شود که تنها روزنامه‌های چاپ آذربایجان و برخی شهرهای دیگر ایران و بخش کوچکی از مطبوعات آذری زبان خارج از کشور معرفی شده که آن هم توسط ایرانیان انتشار یافته و نشانی از نشریات آذربایجان شوروی و ترکی استانبولی که توسط غیر ایرانیان منتشر شده نیست. عدم ارائه تعریف درستی از محدوده جغرافیایی، نقطه ضعف این اثر پژوهشی است. اگر منظور نویسنده روزنامه‌های آذربایجانی خارج از ایران بوده. که از محتوای کتاب چنین بر نمی‌آید. روزنامه‌های زیادی در شهرهای آذربایجان شوروی، استانبول و... توسط آذربایجانی‌ها به چاپ رسیده که در این کتاب به آنها اشاره نشده است و انجام آن خود کار مستقلی را می‌طلبد. طی طبقه‌بندی نگارنده این سطور، تقسیم‌بندی نشریات آذربایجانی معرفی شده در این کتاب به شرح زیر است:

نشریات محدوده آذربایجان ایران (تبریز، ارومیه، اردبیل و...)

در این بخش مؤلف کتاب، شناسنامه شمار زیادی از نشریات آذربایجانی را به دست نداده است. نگارنده این سطور طی جست‌وجوهای مختلف در مجموعه کتاب‌های منتشر شده در حوزه تاریخ مطبوعات ایران ۵۲ عنوان نشریه را ردیابی کرده است که متأسفانه نگارنده کتاب، نامی از آنها نبرده است. شناسنامه نشریات ذکر شده در کتاب نیز رونوشتی از فهرست کتاب‌های کتابخانه ملی است.

نشریات خارج از محدوده آذربایجان ایران (تهران، باکو، برلین، قاهره و...)

در این بخش نیز تعدادی از نشریات

آذربایجانى خارج از محدوده آذربایجان که توسط ایرانیان یا روزنامه‌نگاران ایرانی انتشار یافته‌اند، و از دید نویسنده کتاب دور مانده، اشاره شده است.

البته نباید تلاش نگارنده کتاب را در مراجعه به اصل نشریات و رویت آنها نادیده گرفت. از سوی دیگر، با مراجعه به ماخذ کتاب، می‌توان گفت که نویسنده از منابعی که می‌توانست وی را در معرفی هرچه بیشتر و دقیق‌تر نشریات یاری رساند، بهره نچسته است از آن جمله:

۱. BAKU DOCUMENTS

(union Catalogue of Persian, Azerbaijani, Ottoman Turkish and Arabic Serials and Newspapers in the of the Republic Libraries of Azerbaijan.)
Touraj Atabaki - Solmaz
Rustamova-Towhidi.
London. New York.

۲. تاریخ روزنامه‌نگاری ایرانیان و دیگر پارسی‌نویسان (ج ۱): پیدایش/ ناصرالدین پروین- تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۷ ش.

۳. تاریخ روزنامه‌نگاری ایرانیان و دیگر پارسی‌نویسان (ج ۲): بحران آزادی/ ناصرالدین پروین، تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۹ ش.

۴. راهنمای مجله‌های روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰ (ج ۱)/ تنظیم از: پوری سلطانی و رضا اقتدار. چاپ اول: تهران: ناشر، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱.

۵. راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰ (ج ۲)/ تنظیم از: پوری سلطانی و رضا اقتدار. چاپ اول: تهران: ناشر، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱.

۶. راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۷۹ (ج ۱)/ تنظیم از: پوری سلطانی و رضا اقتدار. چاپ اول: تهران: ناشر،

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱. ۷. راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۷۹ (ج ۲)/ تنظیم از: پوری سلطانی و رضا اقتدار. چاپ اول: تهران: ناشر، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱.

۸. شهریور ۲۰ و مطبوعات ایران (پژوهشی در ساختار مطبوعات ایران ۱۳۲۶-۱۳۲۰)/ نویسندگان: پروفیسور الول سائن. دکتر گوئل کهن. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۸۰.

۹. صورت جراید ایران و جرایدی که در خارج از ایران به زبان فارسی طبع شده است/ ه. ل. رابینو، تصحیح و حواشی: سیدفرید قاسمی، تهران: ناشر: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۷۳.

۱۰. فهرست مجلات موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی (ج ۱)/ چاپ: مشهد. ناشر: کتابخانه آستان قدس رضوی، ۱۲ فروردین ۱۳۶۱.

۱۱. فهرست مجلات موجود در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی (ج ۲)/ تنظیم: رمضانعلی اسماعیل پورقوچانی. چاپ اول: مشهد. ناشر: کتابخانه مرکزی آستان قدس، فروردین ۱۳۷۰.

البته باید یادآوری کرد که آثاری از این دست بهتر است از سوی مراکز علمی منتشر شود تا امکان اشتباه کمتر باشد. انتشار یک اثر علمی و تحقیقاتی نیازمند دقت و پژوهش گسترده‌تری است.

در پایان، پس از برشمردن کاستی‌های اثر حاضر، باید به امتیاز اصلی آن نیز اشاره کرد و آن هدف این اثر پژوهشی است. نویسنده کتاب تغییرات کمی و کیفی نشریات محدوده جغرافیایی خاصی را در زمان‌های مختلف مورد بررسی قرار داده است و این بررسی در جای خود قابل تحسین است. هر چند که در معرفی نشریات، انسجام و یکدستی لازم صورت نگرفته است.

مشخصات شناسنامه نشریات محدوده آذربایجان ایران که در کتاب مؤلف ذکری از آنها نرفته است:

۱. آذرخش (زنجان)

خبری - آموزشی - اجتماعی/ تأسیس: بهمن ۱۳۷۹/ ماهنامه/ مدیرمسئول: مسعود رضایی/ سردبیر: سراج صادقی/ وابستگی: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۴.

۲. امین زنجان (زنجان)

فرهنگی - اجتماعی - سیاسی/ پیش شماره اول تیر و شماره اول مرداد ۱۳۷۸/ صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول: جعفر کرمی/ سردبیر: مجید ناصحی مقدم/ تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۲۷.

۳. اندیشه (تبریز)

خبری - آموزشی/ تأسیس: ۱۳۷۶/ ماهنامه/ وابستگی: وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی/ رایگان/ تیراژ: ۶۰۰۰ نسخه.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۲۸.

۴. اولدوز (ارومیه)

اجتماعی - فرهنگی - ورزشی/ تأسیس: ۱۳۷۹/ دوهفته‌نامه/ صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول، حامد مدنی/ سردبیر: محسن نورمحمدی/ تک‌شماره ۶۰۰/ تیراژ.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۲۸.

۵. اولکر (تبریز)

زبان: آذربایجانی/تأسیس: ۱۹۸۰ م / ماهنامه/سردبیر: حسن ایرانی/اطنز: ادبی. منبع: ۳۰۰

THE BAKU DOCUMENTS

۶. پمپ (تبریز)

آموزشی/تأسیس: ۱۳۶۳/فصلنامه/مدیر مسئول: میریوک احقاقی/سردبیر: اکبر اسماعیلی/ترکانپوری/تکشمارة ۱۵۰۰ ریال/وابستگی: شرکت صنایع پمپ‌سازی ایران، پمپیران/تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۸۴.

۷. پیام اتاق ارومیه (ارومیه)

خبری - آموزشی/تأسیس: ۱۳۷۸/ماهنامه/مدیرمسئول: نریمان آردی/سردبیر: سیامک نریمانی/وابستگی: اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ارومیه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۸۷.

۸. پیام ارک (تبریز)

آموزشی - فنی - مهندسی/تایستان ۱۳۸۰/فصلنامه/مدیرمسئول: سعید پورشریفی/سردبیر: جوادفرید/وابستگی: سازمان نظام مهندسی ساختمان استان آذربایجان شرقی/تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۸۸.

۹. پیک آذر (زنجان)

فرهنگی - اقتصادی - سیاسی - اجتماعی/تأسیس: مرداد و شهریور ۱۳۷۹/ماهنامه/صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول: محمدنقی صالحی/سردبیر: بهرام محمدی/فارسی - ترکی/تیراژ: ۱۵۰۰۰ نسخه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۱۰۰.

۱۰. پیمان (تبریز)

تاریخی - سیاسی - تحقیقی/

تأسیس ۱۳۱۲: /صاحب‌امتیاز و ناشر: احمد کسروی/زبان: فارسی/ماهنامه. منبع: فهرست مجلات موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی، ج اول، ص ۷۴.

۱۱. تذکرات دیانتی (تبریز)

دینی - اجتماعی - انتقادی/تأسیس: ۱۳۴۵ ق/پانزده روزیکبار/صاحب‌امتیاز و ناشر: جمعیت دیانت تبریز. منبع: فهرست مجلات موجود در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، ج دوم، ص ۶۲.

۱۲. جریده ملت (تبریز)

دوباردر هفته/زبان: فارسی/تأسیس: ۱۹۰۶ م/سردبیر: میرزا علی اکبرخان. منبع: ۱۳۵،

THE BAKU DOCUMENTS

۱۳. جلوه نور (زنجان)

خبری/تأسیس: بهمن ۱۳۷۵/ماهنامه/مدیرمسئول: رمضان بوداغی/سردبیر: مصباح خاتمی/وابستگی: وزارت نیرو، شرکت برق منطقه زنجان. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، صص ۶۲۶۱.

۱۴. چشمه (اردبیل)

سیاسی - فرهنگی - اجتماعی - ورزشی/تأسیس: پیش‌شماره اول بهمن ۱۳۷۷ و شماره اول دی ۱۳۷۸/دوهفته یکبار/صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول: اکبر جعفری/سردبیر: دارا نجفی خیاط/تک‌شماره: ۲۵۰ ریال/تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۶۶.

۱۵. خورشید آزادی (تبریز)

زبان: فارسی/تأسیس: ۱۹۴۴ م/هفته‌نامه/اجتماعی - ادبی/مدیرمسئول و سردبیر: یوسف آریانی.

منبع: ۱۵۳،

THE BAKU DOCUMENTS

۱۶. دانش کشاورزی (تبریز)

علمی - پژوهشی/تأسیس: نیمه دوم ۱۳۶۸/فصلنامه/مدیرمسئول: جلیل شجاع غیاث/سردبیر: حمدالله کاظمی/اربط/فارسی - انگلیسی/وابستگی: دانشگاه تبریز، دانشکده کشاورزی/تکشمارة: ۱۵۰۰ ریال/تیراژ: ۵۰۰ نسخه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۱۶۰.

۱۷. دانشگاه تبریز، دانشکده ادبیات و

علوم انسانی نشریه (تبریز)

علوم انسانی، ادبیات فارسی، انگلیسی و فرانسه/تأسیس: فروردین ۱۳۲۷/فصلنامه/مدیرمسئول: رضا ایراندوست تبریزی/سردبیر: محمدشایخ نوری/زبان: فارسی - انگلیسی/وابستگی: دانشگاه تبریز، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی/تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه. منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۱۶۲.

۱۸. دانشگاه علوم پزشکی ارومیه،

مجله علمی پژوهشی (ارومیه)

علمی - پژوهشی/تأسیس: ۱۳۶۹/فصلنامه/مدیرمسئول: جلال عباس‌زاده/سردبیر: فرخ قوام/زبان: فارسی - انگلیسی/وابستگی: دانشگاه علوم پزشکی ارومیه/تکشمارة: ۲۵۰۰ ریال/تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۱۶۶.

۱۹. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات

بهداشتی درمانی استان زنجان،

مجله (زنجان)

علمی/تأسیس: زمستان ۱۳۷۱/فصلنامه/مدیرمسئول:

محمدخانی/زبان: فارسی. انگلیسی/تکشمارة
۳۰۰۰ریال/وابستگی: دانشگاه علوم پزشکی و
خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان/تیراژ:
۱۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۱۷۰.

**۲۰. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی درمانی تبریز، مجله
پزشکی (تبریز)**
علمی -

پزشکی/فصلنامه/مدیرمسئول: محمدرضا
نهائی/سرمدیر: غلامعلی حامدبرقی/تیراژ:
۱۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۱۷۱.

۲۱. دبیرستان فردوسی تبریز (تبریز)
اجتماعی - فرهنگی - خبری/تأسیس
۱۳۲۶ ش/اسلاته/صاحب‌امتیاز و ناشر:
دبیرستان فردوسی/مدیرمسئول: کمال‌الدین
علوی - حمید صمدی

منبع: فهرست مجلات موجود در
کتابخانه مرکزی استان قدس رضوی، ج دوم،
ص ۱۰۵.

۲۲. ده ده قورقود (تبریز)

تأسیس: ۱۹۸۰ م/زبان:
آذربایجانی/ماهنامه.
منبع: ۷۲،

THE BAKU DOCUMENTS

۲۳. الدین والحویة (تبریز)

دینی - علمی - اخلاقی - صحنی -
تاریخی/تأسیس: ۱۳۴۶ ق/صاحب‌امتیاز و
مدیرمسئول و ناشر: میرزا علی مقدس/زبان:
فارسی/ماهنامه/بها: ۱۶۱۴ شاهی.

منبع: فهرست مجلات موجود در
کتابخانه مرکزی استان قدس رضوی، ج اول،
ص ۱۵۲.

۲۴. رویداد (زنجان)

فرهنگی - خبری/پیش‌شماره اول بهمن
۱۳۷۴ و شماره اول

مرداد۱۳۷۵/ماهنامه/مدیرمسئول: سیدهاشم
موسوی/سرمدیر: منصور
معصومی/ارایگان/وابستگی: دانشگاه

زنجان/این نشریه از شماره ۱۲ بهمن ۱۳۷۷
به صورت روزنامه چاپ می‌شود.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۷۹، ج دوم، ص ۸۹.

۲۵. رویش (اردبیل)

علمی - پژوهشی - کشاورزی/تأسیس:
تابستان ۱۳۷۷/فصلنامه/مدیرمسئول: یعقوب
پریوند/سرمدیر: جمشید شیخ‌زاده/تکشمارة
۲۰۰۰ریال/وابستگی: دانشگاه آزاداسلامی
واحد اردبیل/تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۱۰.

۲۶. ساغلین (ارومیه)

خبری - آموزشی/تأسیس:
پاییز ۱۳۷۹/فصلنامه/مدیرمسئول: میرحسین
خراسانی/تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۲۳.

۲۷. سروه (ارومیه)

فرهنگی - ادبی - اجتماعی/تأسیس:
اردیبهشت ۱۳۶۴/ماهنامه/مدیرمسئول:
اسفندیار رحیم‌مشایی/سرمدیر: احمدقاضی/
وابستگی: مرکز نشر فرهنگ و ادبیات
کردی/تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۳۰.

۲۸. شورای مرکزی جشن

**شاهنشاهی آذربایجان شرقی
(تبریز)**

نوع: مربوط به جشن‌های
شاهنشاهی/مدیر: حسین احمدی‌پور/ناشر:

شورای مرکزی جشن شاهنشاهی ایران/
زبان: فارسی.

منبع: فهرست مجلات موجود در
کتابخانه استان قدس رضوی، ج اول، صص
۱۹۱، ۱۹۰.

۲۹. فردایی روشن (زنجان)

سیاسی - اجتماعی - فرهنگی -
ورزشی/تأسیس: پیش‌شماره اول شهریور و
شماره اول دی ۱۳۷۸/هفته‌نامه/صاحب‌امتیاز
و مدیر: داود بیات/تکشمارة: ۵۰۰ ریال.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، صص ۱۱۳، ۱۱۲.

۳۰. فرهنگ آذربایجان شرقی (تبریز)

اجتماعی - تاریخی - سیاسی -
خبری/اسلاته/صاحب‌امتیاز و ناشر: اداره کل
فرهنگ آذربایجان شرقی.
منبع: فهرست مجلات موجود در
کتابخانه استان قدس رضوی، ج دوم، ص
۱۴۰.

۳۱. فرهنگ دارالارشاد اردبیل

(اردبیل)

پژوهشی - فرهنگی - هنری/تأسیس:
تابستان ۱۳۷۸/فصلنامه/مدیرمسئول: اصغر
شکیبا/سرمدیر: رئوف موسوی/تکشمارة:
۲۵۰۰ریال/وابستگی: وزارت فرهنگ و ارشاد
اسلامی، اداره کل فرهنگ و ارشاداسلامی
استان اردبیل
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۸۶.

۳۲. فرهنگ زنجان (زنجان)

هنری - پژوهشی -
اجتماعی/تأسیس: ۱۳۷۹/فصلنامه/مدیر: علی
سهندی/سرمدیر: سعیدرضا
بیات/تکشمارة: ۴۰۰۰ نسخه/وابستگی: وزارت
فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره کل فرهنگ و
ارشاد اسلامی زنجان.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۸۸.

منبع: ۱۵۶،

THE BAKU DOCUMENTS

۳۳. فضای جغرافیایی (تبریز)

علمی - پژوهشی / تأسیس: بهار

۱۳۸۰ / فصلنامه / مدیر: یدالله

فریدمهاجر / سردبیر: عبدالحمید رجایی اصل /

تک شماره: ۳۵۰۰ ریال / وابستگی: دانشگاه

آزاد اسلامی، واحد اهر / تیراژ: ۱۰۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۹۹.

۳۴. کادوسه (اردبیل)

علمی - پژوهشی / تأسیس: زمستان

۱۳۷۹ / فصلنامه / سردبیر: فرهاد

نوری / وابستگی: دانشگاه علوم پزشکی و

خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۳۰۹، ۳۰۸.

۳۵. کتابخانه ملی تبریز، نشریه (تبریز)

خبری - ادبی - تاریخی / تأسیس: ۱۳۳۸

ش / مدیر: علی دهقان / ناشر: کتابخانه ملی

تبریز / زبان: فارسی

منبع: فهرست مجلات موجود در

کتابخانه آستان قدس رضوی، ج اول، ص

۲۳۴.

۳۶. کریمانه (اردبیل)

فرهنگی - اجتماعی - قرآنی / تأسیس:

پاییز ۱۳۷۹ / فصلنامه / مدیر: اکبر

پیرزاده / سردبیر: عبدالله مهدوی / وابستگی:

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل / تیراژ: ۵۰۰

نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۲۲۲.

۳۷. کوراوغلی (تبریز)

زبان: آذربایجانی / تأسیس: ۱۹۷۹

م / ماهنامه / اجتماعی - فرهنگی

۴۳. نامه فرهنگ آذربایجان شرقی (تبریز)

اجتماعی - اخلاقی - تاریخی / تأسیس:

۱۳۴۳ ش / زبان: فارسی / سه ماهه

نامنظم / زیر نظر: حسین احمدی پور - پروین

شکیبایسنندجی / ناشر: اداره کل

آموزش و پرورش آذربایجان شرقی - از شماره

۳، دوره اول با نام «نامه اداره کل آموزش و

پرورش آذربایجان شرقی» انتشار یافته است.

منبع: فهرست مجلات موجود در

کتابخانه آستان قدس رضوی، ج اول، صص

۳۰۳، ۳۰۲.

۴۴. ندای سلدوز (ارومیه)

سیاسی - اجتماعی - فرهنگی -

ورزشی / تأسیس: مرداد ۱۳۷۹ / ۱۵ روز

یکبار / صاحب امتیاز و مدیر: سید حامد

مدنی / سردبیر: پیمان رضائی بالا جو / تک شماره:

۵۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، صص ۱۴۳، ۱۴۴.

۴۵. ندای صبا (تبریز)

خبری - آموزشی / ماهنامه / مدیر: عبدالرضا

گلکار / سردبیر: بهلول رفیعی.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۱۴۴.

۴۶. ندای گرگان:

ترکی زبان.

منبع: شهریور ۲۰ و مطبوعات ایران، ص

۱۶۶.

۴۷. نشریه دانشکده ادبیات و

علوم انسانی تبریز (تبریز)

تأسیس: ۱۹۵۷ م / زبان: فارسی / فصلنامه

منبع: ۲۰۶-۲۰۵،

THE BAKU DOCUMENTS

۴۸. نظام آبادگران (اردبیل)

خبری - آموزشی و پژوهش در زمینه فنی

۳۸. کوشا (ارومیه)

سیاسی - فرهنگی - اجتماعی / تأسیس:

پیش شماره اول آبان

۱۳۷۹ / هفتگی / صاحب امتیاز و مدیر: غلامرضا

غنی زاده / سردبیر: حامد عطایی / تک شماره:

۵۰۰ ریال / تیراژ: ۱۲۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۱۲۱، ۱۲۰.

۳۹. گنجینه معارف (تبریز)

علمی - ادبی - فلسفی / تأسیس:

۱۳۰۱ ش / مدیر و ناشر: محمدعلی

تربیت / زبان: فارسی / ماهانه / ایها: اقران

منبع: فهرست مجلات موجود در

کتابخانه آستان قدس رضوی، ج اول، صص

۲۴۶، ۲۴۷.

۴۰. گوئش (تبریز)

اجتماعی - ادبی / زبان:

آذربایجانی / تأسیس: ۱۹۴۶ م / ماهنامه

منبع: ۱۰۵،

THE BAKU DOCUMENTS

۴۱. مردان مرز (تبریز)

طنز / زبان: فارسی / تأسیس: ۱۹۴۷

م / هفته‌نامه / سردبیر: محمدیوسف خرابی

منبع: ۱۷۶،

THE BAKU DOCUMENTS

۴۲. مه‌هاباد (مه‌آباد)

اجتماعی - فرهنگی - ادبی / تأسیس:

فروردین ۱۳۸۰ / ماهنامه / صاحب امتیاز: احمد

بحری / تک شماره: ۴۰۰۰ ریال / زبان: فارسی -

کردی / تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های

ایران، ۱۳۸۰، ج اول، صص ۳۸۱، ۳۸۰.

و مهندسی/تأسیس: ۱۳۷۹/فصلنامه/مدیر:
یحیی عیوضی/ سردبیر: فرهاد عزیزی قناد/
وابستگی: سازمان نظام مهندسی ساختمان
استان اردبیل.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۳۹۸.

۴۹. نگاه آذر (ارومیه)

آموزشی - فرهنگی - اجتماعی/تأسیس:
۱۳۸۰/فصلنامه/مدیر: فریا بشیری/تکشمارة:
۳۰۰۰ ریال/ وابستگی: کمیسیون امور بانوان
استان آذربایجان غربی/تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۴۰۰.

۵۰. وحدت اردبیل (اردبیل)

منبع: هفته‌نامه چشمه اردبیل، ش ۱۴۰،
ص ۶.

۵۱. همراه با ریاضی (تبریز)

علمی/فروردین اردیبهشت
۱۳۷۹/دوماه‌یکبار/صاحب‌امتیاز و مدیرمسئول:
سیدمحمدحسن حسینی/بهاء: ۲۵۰۰ریال.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، ص ۴۱۵.

۵۲. همکاری (ارومیه)

آموزشی - فرهنگی - خبری/تأسیس:
مرداد ۱۳۷۷/ماهنامه/مدیر: سلیمان
احمدی/سردبیر: حسن
حق‌ویردی‌پور/تکشمارة: ۱۰۰ریال/تیراژ:
۵۰۰۰ نسخه.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج اول، صص ۱۶۳-۱۶۴.

مشخصات شناسنامه‌ای نشریاتی که
خارج از شهرهای آذربایجان منتشر شده
و ذکری از آنها در کتاب نیامده است:
انقلاب یولوندا (تهران)

تأسیس: ۱۹۸۰م/ زبان: آذربایجانی/

ماهنامه/سیاسی - ادبی/سردبیر: ح.صادق.
منبع: ۱۳۱،

THE BAKU DOCUMENTS

۲. گونش (تهران)

تأسیس: ۱۹۸۰م/ زبان: آذربایجانی/
سالانه/ ادبی

منبع: ۱۰۵،

THE BAKU DOCUMENTS

۳. نگین سبز (خرم‌دره)

اجتماعی - اقتصادی - فرهنگی - سیاسی/
تأسیس: خرداد ۱۳۷۹/زبان: فارسی - ترکی/
ماهنامه/صاحب‌امتیاز و مدیر: جمشید شیخی/
تکشمارة: ۵۰۰ریال/ تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه.

منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۱۵۱

۴. ینی یول (تهران)

تأسیس: ۱۹۸۲م/زبان:
آذربایجانی/فصلنامه/ادبی

منبع: ۳۱۵،

THE BAKU DOCUMENTS

۵. یول (تهران)

تأسیس: ۱۹۹۱ م/ زبان آذربایجانی/دوبار
در ماه/ فرهنگی - ادبی

منبع: ۳۱۶،

THE BAKU DOCUMENTS

۶. یولداس (تهران)

تأسیس: ۱۹۷۹ م/ زبان: آذربایجانی/
هفته‌نامه/ فرهنگی - سیاسی/ سردبیر: حسین
دوزقان.

منبع: ۳۱۶،

THE BAKU DOCUMENTS

در اینجا به پاره‌ای از نواقص
شناسنامه‌ای نشریات پرداخته
می‌شود:

این کتاب دارای غلط‌های تایپی و
املائی متعددی است که در اینجا دیگر به
آنها نمی‌پردازیم و فقط به پاره‌ای از نواقص
شناسنامه‌ای نشریات اشاره می‌گردد:

آذربایجان

توضیح: از محمدکلامی به عنوان
سردبیر نشریه ذکری به میان نیامده است.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۳.

آوای اردبیل (ص ۴۸)

توضیح: اشاره‌ای به وحید درگاهی که
دوره‌ای را در سمت سردبیری نشریه بوده،
نشده است.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۷.

پیام سولدوز (ص ۸۶۸۵)

توضیح: اشاره‌ای به دوره جدید نشریه
که از نیمه اول دی ۱۳۸۰ شروع گشته، نشده
است. در ضمن ترتیب نشریه ماهنامه است
که با تکشمارة ۱۰۰۰ ریال عرضه می‌گردد.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۴۸.

میثاق (ص ۱۷۰)

توضیح: اشاره‌ای به پیش‌شماره اول نشریه که
بهمین ۱۳۷۵ استه نشده و همچنین از
محمدحسین فرهنگی به عنوان مدیرمسئول نشریه
ذکری به میان نیامده است. میثاق در ابتدا به
صورت هفتگی چاپ می‌گردید.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۱۳۶

ندای آذربادگان (ص ۱۷۶)

توضیح: سال تأسیس نشریه اردیبهشت
۱۳۷۷ است و صاحب‌امتیاز آن نیز ناصر
عباسی ممتاز.
منبع: راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های
ایران، ۱۳۸۰، ج دوم، ص ۱۳۹.